

Sınıf Öğretmenlerinin Süreç Odaklı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görüşleri*

Işıl SÖNMEZ EKTEM¹, Saime ERBEN KEÇİCİ²,
Gülhiz PİLTEN³

Geliş Tarihi: 30.06.2016

Kabul Ediliş Tarihi: 20.12.2016

ÖZ

Sınıf öğretmenlerinin süreç odaklı ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik görüşlerinin belirlendiği bu araştırma betimleyici bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Yapılan araştırmada, ele alınan tek durum öğretmenlerin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin görüşleridir. Çalışmada, belirtilen yaklaşıma ilişkin algıları belirlenen öğretmenler birer analiz birimi olarak ele alınmıştır. Bu çalışmaya 2015-2016 öğretim yılında Konya il merkezinde bulunan 8 farklı ilköğretim okulunda görev yapan 20 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilirlik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Araştırmada süreç odaklı ölçme değerlendirme yöntemleri konusunda sorun yaşanmasının nedenleri ders saatlerinin yetersizliği, sınıf mevcutlarının fazlalığı, ev ödevlerinin veliler tarafından yapılması, ders araç-gereçlerinin yetersizliği, öğretmenin yükünü artırması, mevcut sınav sistemi olarak ortaya çıkmıştır. Öğretmenler bu konularda iyileştirmeler yapılması gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Süreç odaklı Ölçme ve değerlendirme, öğretmen görüşleri, öğretmen uygulamaları.

The Opinions of Primary Teachers Related with Process Oriented Measurement and Evaluation Methods

ABSTRACT

This study was designed to be a descriptive case study in which form teachers' views regarding process oriented measurement and evaluation methods were to be identified. The only situation that was dealt with in this study involved the teachers' opinions about process oriented measurement and evaluation methods. Each of the teachers whose perceptions concerning the said approach were identified in the study was taken as a unit of analysis. 20 form teachers working at 8 different primary schools located in Konya provincial capital in the 2015-2016 academic year participated in the study. The easy accessibility sampling method was used to determine the working group of the study. In the study, “semi-structured interview form” was used to determine the teachers' views

* Bu çalışma 14th International Teacher Education for Sustainable Development, Culture and Education 12-14 May, 2016 Konya/TURKEY Sempozyumunda sunulmuştur.

¹ Yrd. Doç. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, e-posta: isilektem@gmail.com

² Yrd. Doç. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, gulhizp@yahoo.com.tr

³ Yrd. Doç. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, gulhizp@yahoo.com.tr

concerning process oriented measurement and evaluation methods. It turned out from the study that the reasons for the problems encountered with regard to process oriented measurement and evaluation methods were inadequate class hours, large classroom sizes, homework being done by parents, inadequacy of the classroom tools and materials, the increased workload it puts on teachers and the existing examination system. The teachers insisted that improvements be made in this regard.

Keywords: Process oriented measurement and evaluation, teacher opinions, teacher practices.

GİRİŞ

Eğitim bilgiyi üreten, dünyayı yorumlayan, öğrenme yeteneklerini geliştiren, eleştirel düşünen, yaratıcı olan, problem çözebilen, değişikliklere sürekli açık, ölçme değerlendirilmeye önem veren ve değişen koşullara uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Acat ve Ekinci, 2005). Günümüzde bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler eğitim ortamlarını da etkilemiş ve ülkemizde 2005-2006 eğitim-öğretim yılında eğitim programlarında köklü bir değişikliğe gidilerek davranışçı yaklaşım temel alınarak hazırlanan eğitim programları yerini öğreneni, öğretme-öğrenme sürecini merkeze alan yapılandırmacı yaklaşıma bırakmıştır (TTKB, 2005).

Öğretim programlarındaki bu değişiklik derslerin içeriğinde, öğretim yöntemlerinde, kullanılan araç-gereçlerde ve ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde de değişikliklere neden olmuştur (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007). Nitekim 2005 yılında değişen öğretim programı ile benimsenen yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında, sonuç odaklı yöntemlerin yanında süreç odaklı ölçme ve değerlendirme tekniklerinin de kullanılması gerektiği savunulmuştur. Çünkü yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla uyumlu bir altyapıya sahip olan süreç odaklı değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin bilgiyi aktif olarak yapılandırmasına olanak sağlamaktadır (Shepard, 2000).

Sonuç odaklı değerlendirme; hazırlayanlar tarafından süreç talimatları, ölçme aracı ve puanlaması sabitlenmiş ve bu suretle sınavı uygulayan farklı kişilerce ve farklı oturularda sınava girenlerin tamamında kıyaslanabilir sonuçlara ulaşmak için hep aynı şekilde uygulanan ve puanlanan testler (Engerand ve Yager, 1998) olarak tanımlanırlar. Genellikle sonuç odaklı değerlendirme yaklaşımları ürün temelli ölçme ve değerlendirmeye odaklanırken, süreç odaklı değerlendirme yaklaşımları ölçme ve değerlendirmeyi süreç boyunca dikkate alır (Şaşmaz Ören, Tatar, 2007). Sonuç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının, öğrencilerin öğrenme sonunda hangi davranışları, ne düzeyde kazandıklarını tespit etme amacının tersine, süreç odaklı ölçme değerlendirme yaklaşımları ile öğrencileri öğrenme ortamında desteklemek ve sahip oldukları yetenekleri yazılı, sözlü ve eylemsel olarak ortaya çıkarması amaçlanmaktadır (Çepni, 2007).

Süreç odaklı değerlendirme, öğrenme-öğretme sürecinden bağımsız olarak düşünülebilecek bir ölçme-değerlendirme yaklaşımı değildir, tam tersine öğrenme-öğretme sürecine aktif bir şekilde destek veren bir yaklaşımdır (Gipps ve Stobart, 2003). Süreç odaklı değerlendirme, öğrencilerin başarısı hakkında

daha gerçekçi bilgi elde etmeye olanak sağlayan, öğrencinin derse aktif katılımını destekleyen ve konuları daha derinlemesine anlamasına yardımcı olan sürece dayalı değerlendirmeleri ifade etmektedir (Stiggins, 1994). Pierce ve O'Malley'e (1992) göre süreç odaklı değerlendirme: Otantiktir. Eğitim hedeflerine ulaşmak için gerçek hayat yaşantılarına dayanır ve gerçek hayat çalışmalarını yansıtır. Bu bağlamda tek doğrusu olan sonuç odaklı yöntemlerin dışında kalan tüm değerlendirmeler süreç odaklı ölçme ve değerlendirmenin kapsamını oluşturmuştur (Bahar, Nartgün, Durmus ve Bıçak, 2008).

Öğrenmede bireysel farklılıkları dikkate alan, bireyin kendine özgü özelliklerini ön plana çıkararak herkesin sahip olduğu bilgilere yeni aldığı bilgileri kendine özgü biçimde yapılandırdığını ve bu nedenle de öğretim yöntem ve tekniklerinin çeşitlendirilmesini öne süren yapılandırmacı yaklaşım, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilere bilgi, beceri ve tutumlarını sergileyebilecekleri çoklu değerlendirme fırsatları sunulması gerektiğini vurgular (MEB, 2005).

Bu değişim sürecinde şüphesiz öğretmenlere de önemli görevler düşmektedir. Nitekim yeni programda uygulamaya konulan ölçme ve değerlendirme yaklaşımları, öğretmenlere eskisinden farklı roller ve görevler yüklemektedir. Öğretmenin öğretici olmaktan çok ortam düzenleme ve yönlendirme rolü, ölçme ve değerlendirme sürecinde de göze çarpmaktadır. İlköğretim okullarında uygulanmakta olan yeni öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme ile ilgili önemli sorunları olduğu, çeşitli araştırmalar ile ortaya konmuştur (MEB 2006).

Bu nedenle çalışmanın amacı süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ait Sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Programın uygulayıcıları konumunda olan öğretmenlerin görüşleri, programa uygun bir bakış açısının sergilenebilmesi için, karşılaşılan problemlerin belirlenmesi, çözüm yollarının aranması ve öğretmenlerin uygulamada daha etkili olabilmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu amaçla araştırmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin;

1. sonuç odaklı ölçme değerlendirme kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. süreç odaklı ölçme değerlendirme kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. derslerinde sıklıkla kullandıkları ölçme araçları nelerdir?
4. süreç odaklı değerlendirme yaklaşımlarının olumlu yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. süreç odaklı ölçme değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
6. süreç odaklı ölçme değerlendirme tekniklerinin etkili bir biçimde kullanılabilmesi için nelerin gerçekleştirilmesinin gerektiğine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenlerinin süreç odaklı ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik görüşlerinin belirlendiği bu araştırma betimleyici bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışmalarını, araştırılan olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde inceleyen, olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı, “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayı derinliğine incelenmesine olanak veren bir araştırma yöntemi olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2006).Yapılan çalışmada, ele alınan tek durum öğretmenlerin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin görüşleridir. Çalışmada belirtilen yaklaşıma ilişkin algıları belirlenen öğretmenler birer analiz birimi olarak ele alınmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmaya 2015-2016 öğretim yılında Konya il merkezinde bulunan 8 farklı ilköğretim okulunda görev yapan 20 sınıf öğretmeni katılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilirlik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Genellikle, kolay ulaşılabilen örneklem görel olarak daha az maliyetlidirler. Ayrıca, tanıdık bir örneklem üzerinde çalışma, bazı araştırmacılar için daha pratik ve kolay algılanabilir. Bu nedenlerle araştırmacılar kolay ulaşılabilir bir grubu araştırmaya dâhil etmeyi tercih etmek isteyebilirler. Gerçekte nitel araştırmalarda maliyet ve ulaşılabilirlik, örneklem kararında dikkate alınması gereken etkenlerdendir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 113).

Veri Toplama Aracı Ve Verilerin Toplanması

Araştırmada öğretmenlerin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. İlk olarak, konu ile ilgili literatür taramış, böylelikle kavramsal çerçevenin ve ilgili çalışmaların ortaya konulmasına çalışılmıştır. Belirtilen taramaya bağlı olarak araştırmacılar tarafından, 6 açık uçlu maddeden oluşan soru formu hazırlanmıştır. Hazırlanan açık-uçlu soru formu araştırmacılarla birlikte alan uzmanları tarafından değerlendirilmiş ve alınan görüşler doğrultusunda son şekli verilmiştir.

Verilerin toplanması sürecinde ilk olarak, görüşme öncesinde, görüşmenin amacı, görüşme süresi ve görüşme sırasında dikkat edilecek konular belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerle gerçekleştirilen ön görüşmeler esnasında bu belirlenen bu noktalar öğretmenlere aktarılmıştır. Ayrıca ön görüşmelerde, öğretmenlerin soruları cevaplanmış, katılıma ilişkin tereddütler giderilmiş, öğretmenlerle daha samimi bir ortam

oluşturulmuş, rahatlamaları sağlanmış, nihai görüşmeye katılım onaylandıktan sonra asıl görüşme için tarih ve saat öğretmenlerin tercihlerine göre belirlenmiştir. Görüşmeler öğretmenlerin kendilerini daha rahat ve güvende hissedecekleri düşünülerek kendi sınıflarında gerçekleştirilmiş, öğretmenlerin izni alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, sonrasında veriler düzenlenerek veri kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Bu esnada öğretmenlerin dikkatlerinin dağılmasını önlemek amacıyla görüşme yapılan sınıflara girişlerin önlenmesi için tedbirler alınmış, Ses kayıt cihazı öğretmenleri rahatsız etmeyecek biçimde yerleştirilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

Verilerin Çözümlemesi

Veriler, betimsel analize tabi tutularak belirli kategorilerde sayısallaştırılmıştır. Araştırma sorusuna ilişkin kavramsal yapının önceden açık biçimde ortaya konulabilir olması betimsel analiz yönteminin seçilmesini etkileyen temel faktördür (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Verilerin kodlanması aşamasında araştırmacılar elde ettikleri verileri irdeleyerek, bu verileri anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışmıştır. Kendi içerisinde anlamlı bir tutarlılık gösteren bu bölümler araştırmacılar tarafından isimlendirilmiştir. Böylelikle araştırmacılar elde ettikleri veriler arasından, anlamlı bir bölümü kodlarken o bölümdeki anlamı en iyi şekilde betimleyebilecek bir kavram bulmaya çalışmışlardır. Bu çalışmada “Verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama” türü kullanılmıştır. Çünkü araştırma konusuna ilişkin literatürde yer alan herhangi bir kod listesine ulaşamamıştır.

Araştırmanın iç geçerliğini artırmak amacıyla görüşme formu geliştirilirken ilgili literatür incelemesi sonucunda konu ile ilgili bir kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Ayrıca yapılan kodlamalar, ilgili kavramları kapsayacak kadar genişve ilgisiz kavramları dışarıda bırakacak kadar dar kapsamda oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın dışgeçerliğini artırmak için ise araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümü ve yorumlanması ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için bulguların tamamı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, literatürde nitel araştırmalarda güvenilirliği artırıcı çalışmalar olarak nitelendirilen ve önerilen, araştırmada ayrıntılı alıntılara yer verme yöntemi kullanılmış, bu şekilde çalışmanın niteliğinin artırılmasına çalışılmıştır (Twycross ve Shields, 2005). Ayrıca, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım, Şimşek, 2006).

Araştırmaya katılan öğretmenler Ö.1, Ö.2, ...Ö.20 şeklinde kodlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri maddeler halinde ele alınarak, bu alt problemlere ait bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Sonuç Odaklı Ölçme Değerlendirmenin Tanımına İlişkin Görüşleri Nedir?

Öğretmenlerin sonuç odaklı ölçme değerlendirme ne olduğu sorusuna vermiş oldukları cevaplara ilişkin oluşturulmuş kategoriler Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1. *Sınıf Öğretmenlerinin Sonuç Odaklı Ölçme-Değerlendirme Tanımına İlişkin Görüşleri*

Tema: Sınıf öğretmenlerinin sonuç odaklı değerlendirmeye ilişkin tanımları	f	%
Değişime açık olmayan	2	10
Tek yönlü bakış açısını yansıtan	1	5
Kullanmaya mecbur olduğumuz	3	15
Uygulanması ve değerlendirmesi kolay olan	2	10
Çocukluğumuzdan gelen	3	15
Ezbere yönlendiren	5	25
Öğrencinin öğrenme eksikliklerini belirleyen	2	10
Objektif değerlendirme imkânı sağlayan	8	40
Görüşler Toplamı	26	

Tablo 1’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenleri sonuç odaklı ölçme-değerlendirmeyi en fazla oranda “objektif değerlendirme imkânı sağlayan” olarak tanımlamışlardır (%40). Sınıf öğretmenlerinin 5’i ezbere yönlendiren (%25); 3’ü kullanmaya mecbur olduğumuz (%15); 3’ü çocukluğumuzdan gelen (%15); 2’si değişime açık olmayan (%10); 2’si uygulanması ve değerlendirilmesi kolay olan (%10); 2’si öğrencilerin öğrenme eksikliklerini belirleyen (%10); ve 1’i de tek yönlü bakış açısını yansıtan (%5); olarak tanımlamışlardır.

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden sonuç odaklı ölçme ve değerlendirme objektif bir değerlendirme yöntemi olarak kabul eden öğretmenler, söz konusu yöntemde kullanılan ölçme araçlarının ve puanlamanın daha güvenilir olması sebebiyle bu yöntemi objektif buldukları şeklinde bir değerlendirme yapılabilir. Bu değerlendirmeyi destekleyici nitelikteki ifadeleri olan öğretmenlerden biri (Ö.15) “Sonuç odaklı yöntemler deyince aklıma objektifliği geliyor, aynı soruyu soruyorum, öğrenci ne yazmışsa ona puan veriyorum” bir diğeri (Ö.3) “Sonuç odaklı yöntemleri diğerleriyle karşılaştırarak tanımlarsam, bu yöntemlerin objektif olması en çarpıcı özellikleridir. Diğerleri yoruma açık. Başkası farklı not verebilir.” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Sonuç odaklı ölçme ve değerlendirmenin ezbere yönlendirdiğini ifade eden öğretmenlerin genelini, bu tür ölçme işleminde kullanılan ölçek yapılarının ve bu yapıya bağlı olarak öğrencilere sunulan görev ya da soruların bilişsel düzeylerinin sınırlılığının, öğrencileri ezbere yönlendirdiğini düşündükleri görülmektedir. Bu yorumu destekler nitelikteki Ö.9'un yorumu şu şekildedir: *“Sorgulamaya, analize ve değerlendirmeye imkân vermediği için ezbere yönlendiren yöntemler olarak tanımlarım”*. Bir diğeri ise (Ö.4) *“Daha çok çoktan seçmeli testlerin kullanıldığı öğrenciyi ezbere teşvik eden”* diyerek sonuç odaklı ölçme değerlendirmeyi tanımlamışlardır.

Tek yönlü bakış açısını yansıtan olarak tanımlayan Ö.6 *“Tek yönlü bakış açısını yansıtan değerlendirme teknikleridir. Öğrenciler çok yönlüdür. Yani öğrencileri sadece belli yönleriyle ölçen tekniklerdir”* derken; çocukluğumuzdan gelen olarak tanımlayan Ö.17 *“Sonuç odaklı ölçme değerlendirme denince bizim çocukluğumuzda uygulanan yöntemler aklıma geliyor hala aynı şekilde devam ediyor”* şeklinde bir diğeri ise *“Kendi öğrencilik yıllarımdan itibaren gördüğüm en kolay yöntemlerdir”* şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

Sınıf Öğretmenlerinin Süreç Odaklı Ölçme Değerlendirmenin Tanımına İlişkin Görüşleri Nedir?

Öğretmenlerin süreç odaklı ölçme değerlendirmenin ne olduğu sorusuna vermiş oldukları cevaplar Tablo 2 de sunulmuştur.

Tablo 2. *Sınıf Öğretmenlerinin Süreç Odaklı Değerlendirme Yaklaşımlarının Tanımına İlişkin Düşünceleri*

Tema: Sınıf öğretmenlerinin süreç odaklı değerlendirmeye ilişkin tanımları	f	%
Yeniliğe açık olan	2	10
Öğrencileri bütün yönleriyle değerlendirme imkânı sağlayan	6	30
Bireysel farklılıkları dikkate alan	5	25
Bir niteliğin farklı şekillerde ölçülmesini sağlayan	1	5
Öğrencilerin değerlendirme sürecine katılımını sağlayan	2	10
Öğrencilerin bilgi ve becerilerini ölçen	2	10
Zaman gerektiren	1	5
Öğrencilerin öğrenme sürecini ölçen	4	20
Öğretimin her aşamasında uygulanabilen	1	5
Görüşler Toplamı	24	

Tablo 2’de de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri süreç odaklı ölçme değerlendirmeyi çoğunlukla öğrencileri bütün yönleriyle değerlendirme imkânı sağlayan olarak tanımlarken (%30); 5’i bireysel farklılıkları dikkate alan (%25); 4’ü öğrencilerin öğrenme sürecini ölçen (%20); 2’si yeniliğe açık olan (%10); 2’si öğrencilerin değerlendirme sürecine katılımını sağlayan (%10); 2’si öğrencilerin bilgi ve becerilerini ölçen (%10); 1’i bir niteliğin farklı şekillerde ölçülmesini sağlayan (%5); 1’i zaman gerektiren (%5); 1’i ise öğretimin her aşamasında uygulanabilen (%5) olarak tanımlamışlardır.

Öğretmenlerin en fazla sıklıkla süreç odaklı ölçme ve değerlendirmenin öğrencilerin yalnızca bildiklerini değerlendirmekten ibaret olmadığını, tüm alanlardaki gelişimi de ortaya koyabilecek bir sistem olduğu düşündüklerini söylemek mümkündür. Bu değerlendirmeyi destekleyici nitelikteki öğretmenlerden biri “*Öğrencileri bütün yönleriyle ölçen yöntemlerdir, diğer yöntemlerle öğrencilerin sadece derste başarılarını ölçerken, süreç odaklı değerlendirmelerle tüm yönlerini değerlendirmeye alabiliriz*” şeklinde bir ifade kullanırken (Ö.11); bir başka öğretmen (Ö.6) “*Sonuç odaklı yöntemin dışında öğrencilerin sadece bilişsel düzeyde değerlendirmeden, öğrenciyi bütün olarak ele alan yaklaşımlardır*” şeklinde bir tanım geliştirmiştir

Yine sıklıkla vurgulanan bir diğer durum ise süreç odaklı ölçme-değerlendirmenin bireysel farkları dikkate aldığıdır. Bu yönde tanımlama yapan öğretmenlerin temelde vurguladıkları genel bir değerlendirmeden çok öğrencinin bireysel özelliklerini dikkate alarak, öğrenciyeye göre değerlendirme yapılmasının önemidir. Bu yorumu destekler nitelikte tanım yapan katılımcılardan biri (Ö.2), “*Süreç odaklı ölçme değerlendirme, öğrencilerin birçok yönden değerlendirilmesidir, bu sayede bireysel farkların dikkate alınması mümkündür*”; bir diğeri (Ö.1) “*Daha bireysel, öğrenciyeye yönelik yaklaşımlar*” bir başkası ise (Ö.16), “*Süreç odaklı değerlendirme birden fazla zeka alanına hitap eden soruların sorulmasına olanak sağlayan, daha doğru ölçme sağlayan yaklaşımlardır*” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Öğretmenlerden süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımının öğrenme sürecini ölçebilmesine vurgu yapan öğretmenlerin tamamı, yaklaşımın yalnızca sonuç odaklı olmadığını, aynı zamanda öğrenme sürecini de tanımlamaya (Ö.6) sağladığını düşündükleri görülmektedir. Bu şekilde düşünen katılımcıların biri yaklaşımı (Ö.9) “*Sadece sonuca bakmayan, öğrencilerin öğrenme sürecini ölçen*” olarak tanımlamıştır. Ayrıca süreç odaklı ölçme ve değerlendirmenin temelin oluşturduğu öğretim sürecinin değerlendirilmesinin, öğretmenlerin çok azının tanımlarında yer alması sonucu, araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirmeye ilişkin yeterli kavramsal anlayışa sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Sınıf Öğretmenlerinin Derslerinde Sıklıkla Kullandıkları Ölçme Araçları Nelerdir?

Öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları ölçme aracının ne olduğu sorusuna vermiş oldukları cevaplar Tablo 3 de sunulmuştur.

Tablo 3. *Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Ölçme Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görüşleri*

Tema: En çok kullanılan Ölçme değerlendirme teknikleri	f	%
Çoktan seçmeli test	16	80
Yazılı sınav	4	20
Doğru-yanlış testleri	5	25

Portfolyolar	2	10
Boşluk doldurma	8	40
Görüşler Toplamı	35	

Tablo 3’te görüldüğü gibi, görüşmeye katılan öğretmenlerin 16’sı çokta seçmeli test (%80); 8’i boşluk doldurma (%40); 5’i doğru-yanlış testlerini (%25); 4’ü yazılı sınav (%20); ve 2’si de ürün dosyası (%10) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunlukla çoktan seçmeli testleri kullandıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme aracı olarak belirlenen çoktan seçmeli testleri tercih etme sebepleri olarak, söz konusu testin kullanışlı ve eğitim sisteminin bütünü içerisinde tüm yerleştirme sınavlarında kullanılıyor olması olduğu belirlenmiştir. Bu yorumu destekleyici nitelikteki öğretmenlerden biri (Ö.12) *“Sonuçları kısa zamanda aldığım için tercih ediyorum”* bir diğeri (Ö.11) *“Sistem mecbur bıraktığı için tercih ediyorum, sınav sistemi çoktan seçmeli testleri kullanmaya mecbur bırakıyor”* bir diğeri (Ö.20) *“Gelecekte karşılaşacakları sınav şekli de çoktan seçmeli olduğu için tercih ediyorum”* şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Boşluk doldurma testlerinin tercih sebebi de tüm katılımcılar için söz konusu testin kullanışlılığıdır. Öğretmenlerden birinin (Ö.7) şu görüşü geneli yansıttığı niteliktedir: *“Diğer yöntemleri kullanmak için zaman yeterli değil, bende hem zaman kazanmak hem de öğrencilerin seçenekleri görmeden kavramı bulmasını sağladığından tercih ediyorum.”*

Katılımcıların görüşlerine göre en az tercih edilen portfolyo değerlendirmedir. Bu sonuç, araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin süreç odaklı ölçme ve değerlendirmeyi sınıflarında çok az kullandıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu yorumun temel dayanağı öğretmenlerin kullanmakta olduklarını ifade ettikleri ölçme ve değerlendirme tekniklerinin çok büyük bir çoğunluğunun sonuç odaklı olarak tanımlanan türde olduğudur (Tablo 3). Aynı zamanda bu sonuç, kendilerinden süreç odaklı ölçme ve değerlendirmeyi tanımlamaları istenen öğretmenlerden çok azının, söz konusu yöntemin süreç odaklı olduğu şeklinde ifadeler kullanmaları sonucuyla, buna bağlı olarak çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin çoğunluğunun yaklaşıma ilişkin kavramsal anlayışlarında yetersizlik bulunduğu yorumuyla uyumlu ve birbirlerini destekler nitelikte değerlendirilebilir (Tablo 2). En fazla portfolyo değerlendirmeyi kullandığını ifade eden Ö.9 kodlu öğretmen, *“en çok portfolyo değerlendirme tercih ediyorum, böylelikle onların öğrenme süreçlerini değerlendirmiş oluyorum”* şeklinde düşüncelerini açıklamıştır. Söz konusu öğretmenin süreç odaklı ölçme ve değerlendirmeye yönelik tanımında da süreç vurgusu yaptığı belirlenmiştir. Bu durum yukarıdaki değerlendirmeyi destekler niteliktedir.

(Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre) Süreç Odaklı Değerlendirme Yaklaşımlarının Olumlu Yönleri Nelerdir?

Öğretmenlerin süreç odaklı değerlendirme yaklaşımlarının olumlu yönlerinin neler olduğu sorusuna vermiş oldukları cevaplar Tablo 4 de sunulmuştur.

Tablo 4. *Sınıf Öğretmenlerinin Süreç Odaklı Ölçme Değerlendirme Yaklaşımlarının Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular*

Tema: Süreç odaklı ölçme değerlendirme yaklaşımlarının olumlu yönleri	f	%
Öğrenci merkezli öğrenmeyi destekler	3	15
Öğrencinin tüm yönleriyle değerlendirilmesini sağlar	7	35
Etkin öğrenmeyi destekler	2	10
Bireysel ya da grupla uygulanabilir	2	10
Daha objektif değerlendirme imkânı sağlar	4	20
Öğrencilerin zayıf yönlerini görmemizi sağlar	2	10
Öğrencilerin değerlendirme sürecine katılımını sağlar	4	20
Öğrencinin gelişimini izleme şansı verir	7	35
Gerçek yaşama transfer edilebilir	1	5
Görüşler Toplamı	32	

Tablo 4’te görüldüğü gibi, sınıf öğretmenleri süreç odaklı ölçme değerlendirme yöntemlerinin olumlu yönlerini, tercih sıklığı göz önüne alınarak sıralandığında, öğrencilerin tüm yönleriyle değerlendirilmesini sağlaması (%35); öğrencinin gelişimini izleme şansı vermesi (%35); daha objektif değerlendirme sağlaması (%20); öğrencilerin değerlendirme sürecine katılımını sağlaması (%20); öğrenci merkezli öğrenmeyi desteklemesi (%15); bireysel ya da grupla uygulanabilir olması (%10); etkin öğrenmeyi desteklemesi (%10); öğrencilerin zayıf yönlerinin görülmesini sağlaması (%10) ve gerçek yaşama transfer edilebilir olması (%5) şeklinde açıklamışlardır.

Süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin olumlu yönleri içerisinde en çok tekrarlanan ifadeler, öğrencinin tüm yönleriyle değerlendirilmesine imkân sağlar şeklinde kategorileştirilmiştir. Bu şekilde ifadeler kullanan öğretmenlerin, öğrencilerin özellikle bireysel farklılıklarını vurguladıkları, kendilerinin dikkate aldıkları özellikler yerine öğrencilerin sahip olduğu özelliklerin ölçülmesinin söz konusu yöntemlerin en önemli özelliği olduğunu belirttikleri görülmüştür. Bu öğretmenlerden biri yöntemlerin olumlu özelliklerini (Ö.9); “*Neden güzel olana bakmak varken at gözlüğü takmış gibi bakayım. Öğrencilerin hepsinde ayrı ayrı renkler var. Tek düze bir topluluk oluşturmaktansa, onları hayata farklı renkler olarak yetiştirmek için süreç odaklı değerlendirmeyi daha faydalı buluyorum*” şeklinde ifade etmiştir. Aynı zamanda söz konusu yöntemlerle öğrencilerin farklı öğrenme alanlarındaki gelişimlerinin bir bütün olarak ölçülebilmesi de bu kategoride değerlendirilmiştir. Bu şekilde görüş bildiren bir öğretmen (Ö.6), “*Bu yöntemler sayesinde sadece öğrencilerin bilgilerini ölçmeyiz, onların ilgileri, tutumları, yetenekleri de değerlendirmede kullanıldığından objektif değerlendirme sağlar*” şeklinde ifadeler kullanmıştır.

Buna ek olarak, sürece vurgu yapmak suretiyle, süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin öğrenci gelişimini izlemeye imkân sağladığını düşünen katılımcılardan biri (Ö.16) “*Sadece sonucun değil, sürecin değerlendirilmesini sağlıyor böyle olunca öğrenci gelişimini daha rahat görebiliriz*” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Bu görüş ilgili kategoride yer alan öğretmenlerin genelini düşüncelerini yansıtır niteliktedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Süreç Odaklı Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar Nelerdir?

Öğretmenlerin süreç odaklı değerlendirme yaklaşımlarının uygulanmasında karşılaştıkları sorunların neler olduğuna dair soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 5 de sunulmuştur.

Tablo 5. *Sınıf Öğretmenlerinin Süreç Odaklı Değerlendirme Yaklaşımlarını Uygularken Karşılaştıkları Sorunların Nedenlerine İlişkin Bulgular*

Tema: Karşılaşılan sorunlar	f	%
Ders saatlerinin yetersizliği	15	75
Sınıf mevcutlarının fazlalığı	14	70
Ev ödevlerin veliler tarafından yapılması	3	15
Ders araç-gereçlerinin yetersizliği	4	20
Öğretmenin yükünü artırması	2	10
Mevcut sınav sisteminin uygun olmaması....	2	10
Yeterli bilgilerinin olmaması	4	20
Görüşler Toplamı	44	

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre süreç odaklı ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılması engelleyen etmenler sırasıyla; ders saatlerinin yetersizliği (%75); sınıf mevcutlarının fazlalığı (%75); ders araçlarının yetersizliği (%20); süreç odaklı değerlendirme hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları (%20); ödevlerin veliler tarafından yapılması (%15); öğretmenin yükünü artırması (%10) ve mevcut sınav sisteminin uygun olmamasıdır (%10).

Süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin gerek öğretmenin hazırlığı, gerekse uygulama süreci ve uygulama sonrası işlemleri bakımından ek zaman gerektirdiği, öğretim programlarının yoğunluğu bakımından yöntemlerin uygulanmasının mümkün olmadığı öğretmenler tarafından yaygın biçimde düşünülmektedir. Bunlardan, ders saatlerinin yetersiz olduğu için süreç odaklı yaklaşımları uygulamada sorun yaşadığını belirten katılımcı (Ö.13) “*Süreç odaklı değerlendirme tekniklerini uygularken hazırlık ve uygulama aşamasında sonuç odaklı tekniklere göre daha fazla zaman harcanmaktadır. Zamanın yeterli olmamasıyla birlikte öğrenci sayımız da fazla olunca, bu yaklaşımları kullanmak zaman kaybına neden oluyor*” derken, diğeri (Ö.18) “*Zaman açısından her bir öğrenciyi ayrı ayrı değerlendirmek zor*” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. Ö.12 kodlu katılımcı bu konuda “*Konularımız fazla. Konuları tam olarak*

kavrayamayan öğrencilerle ayrıca ilgilenmek için zaman ayırıyorum. Böyle olunca bir de değerlendirmeye ayrıca zaman ayırmaya ders saati yeterli olmuyor” demiştir.

Sınıf mevcutlarının fazlalığının süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımını engelleyici bir faktör olarak gören öğretmenlerin tamamının bu yöntemlerin bireysel değerlendirmeler gerektirdiği için kendi sınıf yapılarında uygulamanın güç olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Bu öğretmenlerden düşünceleri aşağıda sunulanların ifadeleri geneli yansıtıcı niteliktedir.

“Sınıflarımızı kalabalık, benim sınıfımda 37 kişi var. 37 kişinin süreç odaklı yöntemlerle tek tek değerlendirilmesi mümkün değil” (Ö.7)

“Sınıf ortamlarının süreç odaklı değerlendirme yöntemlerini kullanmak için uygun olduğunu düşünmüyorum, sınıflar kalabalık” (Ö.3)

Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Süreç Odaklı Ölçme Değerlendirme Tekniklerinin Etkili Bir Biçimde Kullanılabilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Süreç Odaklı Değerlendirme Yaklaşımlarının Daha Etkili Kullanılabilmesi İçin Neler Yapılması Gerektiğine Dair Düşünceleri

Tema: Etkili kullanım için önlemler	f	%
Araç-gereç sayısı artırılmalı	3	15
Sınıf mevcutları azaltılmalı	14	70
Sınav sistemi kaldırılmalı	8	40
Öğretmen yetiştirme sistemi değiştirilmeli	3	15
Öğretim programları hafifletilmeli	12	60
Öğrenme ortamları öğrenci merkezli olarak yapılandırılmalı	2	10
Eğitimde teknoloji kullanımı artırılmalı	1	5
Hizmet içi eğitim imkânı sağlanmalı	4	20
Görüşler Toplamı	47	

Tabloya 6’ya göre süreç odaklı değerlendirme yöntemlerinin daha etkili kullanılabilmesi için öğretmen önerilerinin ifade edilmiş sıklığına göre sıralanmış hali; sınıf mevcutları azaltılmalı (%70); öğretim programları hafifletilmeli (%60); sınav sistemi kaldırılmalı (%40); hizmet içi eğitim imkânları artırılmalı (%20); öğretmen yetiştirme sistemi değiştirilmeli (%15); öğrenme ortamları öğrenci merkezli olarak yapılandırılmalı (%10) ve eğitimde teknoloji kullanımı artırılmalı (%5) şeklindedir.

Öğretim programlarının hafifletilmesi gerektiğini ifade eden katılımcı (Ö.7), “ders konularımı mümkün olduğunca etkinliklerle araç-gereç kullanarak işlemeye gayret ediyorum. Ama buna rağmen çoğu zaman öğrettiğim konuları tekrar etmeye fırsatım bile olmuyor. Program konuları daha hafifletilmedikçe süreç odaklı yöntemleri uygulamaya da zaman olmayacak” Sınıftaki öğrenci sayılarının azaltılmasının süreç odaklı değerlendirme tekniklerinin

kullanılmasında fayda sağlayacağını belirten Ö.7 kodlu katılımcı, “Sınıfların kalabalık olması, süreç odaklı ölçme araçlarının kullanımını zorlaştırıyor. Bu yüzden öğrenci mevcutlarının daha az olması uygulama açısından kolaylık sağlayacaktır” derken Ö.6 kodlu katılımcı “öğrenci sayılarını azaltalım ama yine de bu tek başına yeterli olmayabilir bununla birlikte zaman kaygımızda olmamalı” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Hizmet içi eğitim imkânları sağlanması gerektiğini düşünen katılımcı “süreç odaklı değerlendirme teknikleri ile ilgili verilen hizmet içi eğitimleri yeterli bulmuyorum. Çoğumuz bu konuda hala yeterli bilgiye sahip değil. Bu bakımdan bu konu ile ilgili hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, bilgilendirilip uygulanması önemlidir” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınav sisteminin değişmesi gerektiğini savunan katılımcı ise “ilk iş sınav sistemi değiştirilsin ya da kaldırılsın. Öğrencileri yarış atı gibi koşturuyoruz. Sınav sistemi değişmezse sonuç odaklı değerlendirme yaklaşımları kullanılmaya devam eder”

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sınıf öğretmenlerinin süreç odaklı ölçme değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre; sınıf öğretmenlerinin çoğu sonuç odaklı değerlendirme yaklaşımlarını objektif ve ezbere dayalı yaklaşımlar olarak şeklinde tanımlamışlardır. Aynı zamanda öğretmenler süreç odaklı ölçme ve değerlendirmenin ise bundan farklı olarak ezberden çok daha üst düzey bilişsel becerileri ölçmede ve bunları değerlendirmede etkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu sonuç literatürde de sıklıkla vurgulanmakta süreç odaklı ölçme ve değerlendirmenin üst düzey bilişsel becerileri hem geliştirdiği hemde değerlendirdiği şeklindeki araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (Dikli, 2003). Bununla birlikte araştırmanın sonuçları arasında yer alan süreç odaklı ölçme ve değerlendirmenin sorgulama, analiz ve değerlendirme gibi becerileri ölçebilme özelliğine ilişkin öğretmen görüşlerine ek olarak literatürde kritik düşünmenin, yaratıcı düşünmenin ve problem çözmenin de bu yaklaşımla ölçülebileceği ortaya konulmaktadır (Kutlu, Yıldırım ve Bilican, 2009).

Öğretmenlerin süreç odaklı değerlendirmenin tanımına ilişkin görüşleri incelendiğinde ise, Öğrencileri bütün yönleriyle değerlendirme imkânı sağlayan, bireysel farklılıkları dikkate alan, öğrencilerin öğrenme sürecini ölçen yaklaşımlar olarak tanımladıkları görülmüştür. Buna ek olarak öğretmenler sıklıkla, söz konusu değerlendirmenin öğrencilerin yalnızca bilişsel alandaki değil aynı zamanda duyuşsal alandaki durumlarının tespiti için uygun olduğu vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin bu görüşleri literatürle uyum içerisindedir. Çalışkan ve Kaşıkçı (2010), sonuç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarından farklı olarak, süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının bilişsel gelişimle birlikte duyuşsal ve psikomotor davranışları da izlemede etkili yöntemler olduğunu ifade etmektedir. Buna ek olarak

literatürdesüreç odaklı ölçme, ölçme ve değerlendirmenin bu anlamda öğretmenlere güvenilir ve geçerli veriler sağlayacağı belirtilmektedir (Taşdemir ve diğerleri, 2009).

Süreç odaklı ölçme değerlendirme yaklaşımları, öğrenme sürecinde öğrencinin gelişiminin izlenmesine olanak tanımakta ve değerlendirmeyi öğrenmenin bir parçası olarak görmektedir (Acar ve Anıl, 2009). Böyle bakıldığında, sınıf öğretmenlerinin süreç odaklı ölçme değerlendirme yaklaşımlarının amacına ilişkin düşüncelerinin literatürle uyumlu olduğunu söylemek mümkündür.

Sınıflarda en çok kullandıkları ölçme değerlendirme teknikleri konusunda ise öğretmenlerin sırasıyla; çoktan seçmeli test, boşluk doldurma, doğru yanlış testleri, yazılı sınav, ürün dosyası kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatürdeki sonuçlarla paralellik göstermektedir (Pilten ve Muşta, 2002). Sonuç ayrıca, öğretmenlerin çoğunlukla sonuç odaklı yöntemleri tercih ettikleri şeklinde de değerlendirilmiştir. Bu sonuca paralel biçimde Gelbal ve Kelecioğlu (2007) sınıf öğretmenleri üzerinde yaptıkları çalışmada öğretmenlerin daha çok sonuç odaklı yöntemleri tercih ettiklerini ortaya koymuşlardır. Ayrıca bir çok farklı araştırmada da, farklı branşlardan öğretmenlerin sonuç odaklı ve süreç odaklı değerlendirme yaklaşımlarını birlikte kullandıkları ancak sonuç odaklı yöntemleri daha fazla tercih ettikleri bulunmuştur (Yaman, 2001; Torçuk, 2008; Birgin, 2010; Okur, 2008). Bu anlamda araştırma sonucu literatürle uyumlu olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin süreç odaklı ölçme değerlendirme yöntemlerini öncelikle, öğrencinin tüm yönleriyle değerlendirilmesini sağlaması, öğrencinin gelişimini izleme şansı vermesi gibi faktörler açısından olumlu buldukları sonucuna ulaşılmıştır. İzgi (2007)'nin öğretmenler üzerine yaptığı çalışmada süreç odaklı ölçme ve değerlendirme tekniklerinin çok yönlü değerlendirme ve objektiflik sağlaması gibi avantajlarının olduğunu düşünmesi bu araştırmanın sonucunu destekler doğrultudadır. Cansız (2008) ve Orhan (2007) yaptığı araştırmalarda öğretmenlerin, süreç odaklı ölçme ve değerlendirmenin objektif ve çok yönlü değerlendirme imkânı sunduğunu düşündüklerini belirlemiştir.

Araştırmada süreç odaklı ölçme değerlendirme yöntemleri konusunda sorun yaşanmasının nedenleri ders saatlerinin yetersizliği, sınıf mevcutlarının fazlalığı, ev ödevlerinin veliler tarafından yapılması, ders araç-gereçlerinin yetersizliği, öğretmenin yükünü artırması, mevcut sınav sistemi olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar da yine literatürü destekleyici nitelikte değerlendirilmiştir. (Bal, 2009; Orhan, 2007; Cansız ve Aktaş, 2008).

Araştırma sonuçları göz önüne alınarak aşağıda sıralanan öneriler geliştirilmiştir.

Sonuç odaklı ve süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin tanımlar geliştirmeleri istenen öğretmenlerin, temelde her iki yaklaşımın da

tanımından da haberdar oldukları belirlenmiştir. Mevcut programın kazanımlarının değerlendirilmesinde süreç odaklı ölçme ve değerlendirmenin gerekliliği öğretmenler tarafından vurgulanmaktadır. Ancak öğretmenler ölçme ve değerlendirme sürecinde süreç odaklı yöntemleri kullanmamaktadırlar. Bunun temel sebebi olarak da esas olarak sürenin kısıtlılığını ve eğitim sürecinin tamamında uygulanan merkezi sınavların sonuç odaklı yaklaşıma göre düzenlenmesini göstermektedirler. Bu bakımdan araştırmanın ilk önerisi olarak eğitim sisteminde de süreç temelli ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının benimsenmesinin gerekliliğini ifade etmek mümkündür. Bu durum öğretim programlarının temel felsefesi ile de uyumlu olacaktır.

Buna ek olarak öğretmenlerin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları da görülmüştür. Bu anlamda özellikle lisans programlarında yer alan ilgili derslerin içeriğinin yeniden düzenlenmesi yoluyla, hizmet öncesi eğitimde yenileşmeye gidilmelidir. Ayrıca hizmet içi eğitim yoluyla görev başındaki öğretmenlere de konuya ilişkin kuramsal ve uygulamaya yönelik bilgi aktarımı ve uygulama fırsatları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acar, M. ve Anıl, D. (2009). Sınıf öğretmenlerinin performans değerlendirme sürecindeki değerlendirme yöntemlerini kullanabilme yeterlikleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *TUBAV Bilim Dergisi*, 2(3), 354-363.
- Acat M.B. ve Ekinci A. (2005), “Yapılandırmacı Felsefe Ve Yeni Müfredat Programına Etkileri”, H. Kıran (Ed.), XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, ss.2-4,Denizli: *Tubitak Yayınları*.
- Anıl, D. ve Acar, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. Yüzcü Yıl Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, Aralık, Cilt:V, Sayı:II, 44-61.
- Ataman, M. (2007). *Benzeşen ve ayrışan yönleriyle 1998 ve 2004 ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programlarında (4-5. sınıflar) ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri ve bunlara ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış YüksekLisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bahar, M.,Nartgün, Z., Durmus, S. ve Bıçak, B. (2008). *Geleneksel- alternatif ölçme ve değerlendirme. Öğretmen el kitabı*. PegemA Yayıncılık Ankara.
- Bal, A. P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde uygulanan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, EğitimBilimleri Anabilim Dalı, Doktora tezi. Adana.
- Birgin, O. (2010). *4-5. Sınıf matematik öğretim programında öngörülen ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenler tarafından uygulanabilirliği*.Yayınlanmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen BilimleriEnstitüsü.
- Birgin, O. ve Gürbüz, R. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi, SosyalBilimler Dergisi*.Sayı: 20, 163-179.
- Cansız Aktaş, M. (2008). *Öğretmenlerin yeni ortaöğretim matematik öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna bakışlarının incelenmesi*.

- Yayınlanmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çalışkan, H. ve Kaşıkçı, Y. (2010). The Application of Traditional and Alternative Assessment and Evaluation Tools By Teachers in Social Studies. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2, 4152–4156.
- Çepni, S. (2007). *Performans Değerlendirmesi*: E. Karip (ed.) Ölçme ve Değerlendirme (193-239), PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Çiftçi, S. (2010). İlköğretim birinci kademe 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin performans görevlerine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 9 (3), 934-951.
- Çoban-Torçuk, F. (2008). *2006–2007 Eğitim Öğretim Yılı İlköğretim 6.Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programının “Ölçme Ve Değerlendirme” Boyutunun Uygulanma Düzeyinin İncelenmesi (Muğla İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Dikli, S. (2003). Assessment at a Distance: Traditional vs. Alternative Assessments. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 2 (3), 13-19.
- Enger, K., & Yager, E. (1998). *The Iowa assessment handbook*. Eric Document Reproduction Service No: Ed424286.
- Erdal, H. (2007). *2005 İlköğretim Matematik Programı Ölçme Değerlendirme Kısımının İncelenmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Ersoy, E. (2008). *İlköğretim I. Kademe Fen ve Teknoloji Dersindeki Ölçme ve Değerlendirme Uygulamasının Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135–145, Ankara.
- Gipps, C., & Stobart, G. (2003). *Alternative assessment. In International handbook of educational evaluation*, ed. T. Kellaghan and D., 549–75. Stufflebeam. Dordrecht: Kluwer.
- Gözütok, F. D., Akgün Ö. E. ve Karacaoğlu Ö. C. (2005). “İlköğretim programlarının öğretmen yeterlikleri açısından değerlendirilmesi”. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*. 17-40. Ankara: Sim Matbaası.
- İzgi, Ü. (2007). *Fen eğitiminde alternatif değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin sınav kaygısına ve öğrenmede kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara.
- Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Nobel Kitap Yayıncılık. Ankara.
- Kartallıoğlu, F. (2005). *Yeni ilköğretim programlarının uygulandığı pilot okullardaki öğretmenlerin yeni program ve pilot çalışmalar hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kutlu, Ö., Yıldırım, Ö. ve Bilican, S. (2009). Study of Attitudes Scale Development Aimed at Scoring Rubrics for Primary School Teachers. [Öğretmenlerin Dereceli Puanlama Anahtarlarına İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması]. *Yüzüncü Yıl University, Journal of Education Faculty*, VI (II), 76-88
- MEB (2006). EARGED İlköğretim 6. Sınıf Pilot Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi.
- Metin, M. ve Demiryürek, G. (2009). Türkçe öğretmenlerinin yenilenen Türkçe öğretim programlarının ölçme-değerlendirme anlayışı hakkındaki düşünceleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 37-51 . Samsun
- Okur, M. (2008). *4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersinde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin*

- belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Orhan, A. T. (2007). *Fen eğitiminde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin ilköğretim öğretmen adayı, öğretmen ve öğrenci boyutu dikkate alınarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pierce, L. V., & O'malley, J. M. (1992). *Performance and Portfolio Assessment for Language Minority Students. National Clearinghouse for Bilingual Education*. Washington: DC.
- Pilten, P. ve Muşta, M. (2002). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Anlayış ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 349-378.
- Plake, B. S., Impara, J. C., & Fager, J. J. (1993). Assessment competencies of teachers: A national survey. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 12(4), 10-12, 39.
- Shepard, L.A. (2000). The role of assessment in a learning culture. *Educational Researcher*, 29 (7): 4-14.
- Stiggins, R. J. (1994). *Student-centered classroom assessment*. New York, NY: Macmillan.
- Taşdemir, M., Taşdemir, A. ve Yıldırım, K. (2009). Influence of portfolio evaluation in cooperative learning on student success [İşbirlikli Öğrenme Sürecinde Kullanılan Portfolyo Değerlendirmesinin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi]. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5 (1), 53-66
- Torçuk, F. Ç. (2008). *2006-2007 eğitim öğretim yılı ilköğretim 6. sınıf matematik dersi öğretim programının "ölçme ve değerlendirme" boyutunun uygulanma düzeyinin incelenmesi (Muğla ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TTKB (2005). *İlköğretim 1-5 Sınıf programları tanıtım kitapçığı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Twycross, A., & Shields, L. (2005). Validity and reliability-what's it all about? *Paediatric Nursing*, 17(1), 36.
- Ünsal, H. (2013). Yeni öğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *İlköğretim Online*, 12(3), 635-658.
- Yaman, S. (2011). Öğretmenlerin fen ve teknoloji dersinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik algıları. *İlköğretim Online*, 10 (1), 244-256.
- Yıldırım, A. Ve Şimsek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 6. Baskı, Ankara; Seçkin Yayınevi

SUMMARY

The developments taking place in science and technology today have also influenced educational environments and a radical change was undertaken in education programs of our country in the 2005-2006 period. As a consequence of this change, educational programs based on the behaviorist approach were replaced by the constructivist approach, which is a learner-centered approach based on the teaching-learning process.

In the constructivist learning approach, which was adopted as a result of the changing teaching program in 2005, it was argued that alternative measurement and evaluation methods should be used in addition to traditional methods. The constructivist approach, which takes into consideration the individual differences in learning, highlights their individual characteristics, and argues that individuals add new information they have acquired to the existing information and constructs it in their own unique way, and hence it is necessary that teaching methods and techniques be diversified, states that students should be provided with multiple evaluation opportunities in measurement and evaluation by which they could exhibit their knowledge, skills and attitudes. Undoubtedly, teachers also have important parts to play in this process.

Therefore, the purpose of this study is to determine the views of form teachers concerning process oriented measurement and evaluation applications. The opinions of teachers, who are implementers of the program, are important demonstrate a point of view concordant with the program, to identify the problems encountered, seek ways of solutions to them, and render teachers more efficient in practice. To this end, answers were sought to the following questions.

1. What are the form teachers' views concerning the concept of traditional measurement and evaluation?
2. What are the form teachers' views concerning the concept of process oriented measurement and evaluation?
3. What are the measurement tools they frequently in their classes?
4. What are the form teachers' views concerning the positive aspects of process oriented evaluation approaches?
5. What are the form teachers' views concerning the problems encountered in the implementation of process oriented measurement and evaluation methods?
6. What are the form teachers' views concerning what needs to be implemented to be able to effectively use process oriented measurement and evaluation methods?

This study was designed to be a descriptive case study in which form teachers' views regarding process oriented measurement and evaluation methods were to be identified. The only situation that was dealt with in this study involved the teachers' opinions about process oriented measurement and evaluation methods.

Each of the teachers whose perceptions concerning the said approach were identified in the study was taken as a unit of analysis.

20 form teachers working at 8 different primary schools located in Konya provincial capital in the 2015-2016 academic year participated in the study. The easy accessibility sampling method was used to determine the working group of the study.

In the study, “semi-structured interview form” was used to determine the teachers’ views concerning process oriented measurement and evaluation methods. Firstly, the relevant literature was reviewed to create a conceptual framework and reveal the related studies. Based on the said review, a question form containing 6 open-ended items was prepared by the researchers. The data were subjected to descriptive analysis and digitalized into certain categories.

A conceptual framework regarding the subject was formed as a result of the relevant review of literature during the development of the interview form in order to increase the internal consistency of the study. Moreover, an attempt was made to make the codes so large as to include the relevant concepts but so narrow as to exclude the irrelevant concepts. On the other hand, the research process and whatever was done in this process was explained in order to increase the external validity of the study. In this context, the research model, working group, data collection instrument, data collection process, and analysis and interpretation of the data were explained in detail.

An attempt was made to reveal all of the findings in order to increase the reliability of the study. To this end, the method of including detailed citations in the study, which was described in the relevant literature as work aimed at increasing reliability in qualitative studies and recommended, was used, thereby trying to raise the quality of the study.

According to the results of this study, which was conducted to determine the form teachers’ views concerning process oriented measurement and evaluation methods, a majority of the form teachers defined traditional evaluation methods as objective approaches based on rote learning. In contrast, the teachers emphasized that unlike those approaches, process oriented measurement and evaluation methods were effective in measuring and evaluating higher level cognitive skills.

When the teachers’ views regarding the definition of process oriented evaluating was examined, it was seen that they defined them as approaches that enabled evaluating students in all their aspects, took into consideration individual differences and measured students’ learning process. In addition to this, the teachers also frequently emphasized that the said evaluation was appropriate for identifying students’ situations not only in the cognitive field but also in the affective field.

As for the measurement and evaluation instruments they used in classes most, the teachers reported using multiple choice test, gap filling, true false tests, essay type exams and portfolio. This result was interpreted to mean that the teachers mostly preferred traditional methods.

It turned out from the study that the reasons for the problems encountered with regard to process oriented measurement and evaluation methods were inadequate class hours, large classroom sizes, homework being done by parents, inadequacy of the classroom tools and materials, the increased workload it puts on teachers and the existing examination system. The teachers insisted that improvements be made in this regard.

The results of the study seem to be in support of the relevant literature.